

Litteraturoversigter

Bog anmeldelse

HYMAN P. MINSKY: *John Maynard Keynes*.
London: The Macmillan Press, 1976, 181
pp. £ 7,95.

1. Minsky's bog finder sin plads i den lange række af nyere Keynes-tolkninger.

Begyndelsen til nyvurderingen af keynesiansk teori var Leijonhufvud's 1968-bog, *On Keynesian Economics and the Economics of Keynes*, der gjorde op med den simple income-expenditure model. Penge er vigtige og pengepolitik potentielt effektiv, når forventningerne kan overvindes. Dette tilsluttede den anden skole af Keynes-tolkere - repræsenteret af Davidson med *Money and the Real World fra 1972* - sig, men her lægges tillige vægt på det vigtige, men noget oversete hos Keynes: usikkerhedens betydning, analysens dynamisk-historiske karakter og institutionernes betydning for det økonomiske forløb. Minsky tilslutter sig klart disse sidste synspunkter.

2. Minsky's bog indledes med en gennemgang af de versioner af Keynes-modellen, der normalt anvendes. Den simple indkomstdannelsesmodel bygget op over en *forbrugsfunktion* og nogle autonome udgifter og den lidt mere elaborerede *IS-LM-model* mangler på det nærmeste alt det, Minsky fremhæver som væsentligt. Hertil kommer, at analysen er simultan i stedet for kausal, og interessen koncentrerer om ligevægte fremfor forløbsbeskrivelser.

Den sidste model, der er gjort til gen-

stand for kritisk omtale, er den totale »Læreboogs-Keynes«, dvs. *IS-LM udvidet med et arbejdsmarked*, hvor udbud og efterspørgsel bestemmes af reallønnen. Her er resultaterne velkendte: på arbejdsmarkedet konkurrerer arbejdsgivere og ledige lønnen op og ned, så der etableres fuld beskæftigelse, hvorefter arbejdskraft og eksogent kapitalapparat fastlægger produktionen og indkomsten, så der kun er renten tilbage at fastlægge for varemarkedet. For given realindkomst og rente kan en likviditetspræferencefunktion, når den skrives

$$\bar{M}/P = L(\bar{Y}, \bar{r})$$

bestemme prisniveauet. Og det har selvfølgelig ikke noget med Keynes at gøre - snarere er der tale om kvantitetsteori, hvor blot omløbshastigheden er gjort til en funktion af renten. Arbejdsløshed kan introduceres ved en antagelse om stive eller trægt bevægelige lønninger, og hvis de økonomisk-politiske myndigheder ikke vil vente på markedskræfterne, kan indgreb i løndannelsen eller finanspolitik bringes i anvendelse. Minsky viser, at Keynes antog en anden kausal forbindelse mellem vare- og arbejdsmarkedet. På varemarkedet bestemmer efterspørgselen en beskæftigelse, mens produktionsfunktionen, der her bruges i sin reciprokke form som arbejdskraftefterspørgselsrelation, fastlægger niveauet, hvis pengelønnen tages for given:

Litteraturoversigter

Bog anmeldelse

HYMAN P. MINSKY: *John Maynard Keynes*.
London: The Macmillan Press, 1976, 181
pp. £ 7,95.

1. Minsky's bog finder sin plads i den lange række af nyere Keynes-tolkninger.

Begyndelsen til nyvurderingen af keynesiansk teori var Leijonhufvud's 1968-bog, *On Keynesian Economics and the Economics of Keynes*, der gjorde op med den simple income-expenditure model. Penge er vigtige og pengepolitik potentielt effektiv, når forventningerne kan overvindes. Dette tilsluttede den anden skole af Keynes-tolkere - repræsenteret af Davidson med *Money and the Real World fra 1972* - sig, men her lægges tillige vægt på det vigtige, men noget oversete hos Keynes: usikkerhedens betydning, analysens dynamisk-historiske karakter og institutionernes betydning for det økonomiske forløb. Minsky tilslutter sig klart disse sidste synspunkter.

2. Minsky's bog indledes med en gennemgang af de versioner af Keynes-modellen, der normalt anvendes. Den simple indkomstdannelsesmodel bygget op over en *forbrugsfunktion* og nogle autonome udgifter og den lidt mere elaborerede *IS-LM-model* mangler på det nærmeste alt det, Minsky fremhæver som væsentligt. Hertil kommer, at analysen er simultan i stedet for kausal, og interessen koncentrerer om ligevægte fremfor forløbsbeskrivelser.

Den sidste model, der er gjort til gen-

stand for kritisk omtale, er den totale »Læreboogs-Keynes«, dvs. *IS-LM udvidet med et arbejdsmarked*, hvor udbud og efterspørgsel bestemmes af reallønnen. Her er resultaterne velkendte: på arbejdsmarkedet konkurrerer arbejdsgivere og ledige lønnen op og ned, så der etableres fuld beskæftigelse, hvorefter arbejdskraft og eksogent kapitalapparat fastlægger produktionen og indkomsten, så der kun er renten tilbage at fastlægge for varemarkedet. For given realindkomst og rente kan en likviditetspræferencefunktion, når den skrives

$$\bar{M}/P = L(\bar{Y}, \bar{r})$$

bestemme prisniveauet. Og det har selvfølgelig ikke noget med Keynes at gøre - snarere er der tale om kvantitetsteori, hvor blot omløbshastigheden er gjort til en funktion af renten. Arbejdsløshed kan introduceres ved en antagelse om stive eller trægt bevægelige lønninger, og hvis de økonomisk-politiske myndigheder ikke vil vente på markedskræfterne, kan indgreb i løndannelsen eller finanspolitik bringes i anvendelse. Minsky viser, at Keynes antog en anden kausal forbindelse mellem vare- og arbejdsmarkedet. På varemarkedet bestemmer efterspørgselen en beskæftigelse, mens produktionsfunktionen, der her bruges i sin reciprokke form som arbejdskraftefterspørgselsrelation, fastlægger niveauet, hvis pengelønnen tages for given:

$$P = \bar{W}/MPL$$

(MPL er arbejdskraftens grænseprodukt).

Der er intet nyt i det, Minsky her fremdrager, ligesom Keynes' analyse på det punkt ikke formelt adskiller sig fra neoklassisk teori. Men hvis ovenstående sammenhæng optrådte i en neoklassisk model, ville det være med den afgørende modifikation, at MPL da ville have en værdi svarende til fuld beskæftigelse. Keynes degraderede så at sige arbejdsmarkedet til alene at bestemme prisniveauet for allerede given beskæftigelse, mens klassikerne lader arbejdsmarkedet finde beskæftigelsen på en måde, så agenterne ikke kan ende med andet end at realisere de ønskede udbud og efterspørgsler.

Tilsyneladende har forestillingen om, at arbejdsmarkedet alligevel bør komme først i den kausale orden, hvorfor stive lønninger må være arbejdsløshedens primære årsag, bidt sig så hårdt fast i pædagogiske fremstillinger, at det keynesianske synspunkt altså ikke har været sagt tit og tydeligt nok. Hvad der forekommer skuffende er, at Minsky ikke har meget at sige om bestemmelsen af pengelønnen. Det er jo en rudimentær inflationsteori, der lægger vægt på lønnen, når priserne skal forklares, men ikke (forsøger at) endogenisere W . Det havde været interessant, hvis Minsky havde givet en kommentar til diskussionen omkring Phillipskurven m.v.

3. Minsky's bog sælges under betegnelsen »[A] radical reevaluation of the work of John Maynard Keynes«, og den foreliggende monografis radikale element er, at der skal graves dybere end i almindelig analyse, så en krises årsag kan forklares. Den omtalte Lærebogs-Keynes fortæller nemlig også, at der bliver arbejdsløshed, når den effektive

efterspørgsel falder, men Keynes giver en begrundelse for, at det kan ske – og det får betydning for bl. a. de økonomisk-politiske konklusioner, der drages.

Keynes' model er kausal på den måde, at én efterspørgselskomponent, investeringerne, bestemmer indkomst og forbrug. Det er derfor omkring investeringsfunktionen, tyngdepunktet i en kriseforklaring må ligge, og det er her, usikkerhedsproblemet bliver størst, og »Keynes without uncertainty is something like *Hamlet* without the Prince« (s. 57).

Der er tre kilder til ustabilitet i forbindelse med bestemmelsen af investeringsomfanget. Det forventede, fremtidige afkast skal fastlægges, sammenhængen mellem pengeudbud og rente klares, og endelig skal der for given rente bestemmes en kalkulationssats til brug ved tilbagediskonteringen af de fremtidige indtægter. Alle tre steder kan en ændring i graden af usikkerhed forårsage uligevægt gennem forventningsændringer.

Minsky's mere originale bidrag er en påvisning af, at finansiel ustabilitet ikke alene er et spørgsmål om agenternes valg af finansielle *aktiver*. Det er ikke kun beslutninger om at hoarde, der kan udløse kriser i Keynes-modellen, men tillige, at debitorer (investorer) ved forventningsskift i pessimistisk retning kan forledes til at konsolidere deres balancer. Man kan forsøge at afhænde investeringsgoder for at afdrage på gæld, og man kan sænke investeringsomfanget for at nå højere grader af egenfinansiering. Når samtidig udlånere, der også baserer deres virksomhed på låntagning, bliver mere forsigtige, kan en krisefremkaldende »debt-deflation« komme i gang.

De økonomisk-politiske konklusioner hos Minsky omfatter derfor dels reformer af det finansielle system og dels mindskelse af

profitternes og dermed investeringernes andel af den samlede indkomst. At det sidste middel har indlysende bivirkninger, går Minsky lidt let hen over.

4. Forfatteren har den prisværdige intention også at diskutere de ideologiske aspekter af Keynes' økonomiske teori. Det er rigtigt, at Keynes ønskede en aktiv konjunkturstyring og så frem til en »somewhat comprehensive socialisation of investment« for at sikre fuld beskæftigelse, men Minsky går herfra så vidt, at Keynes fremstilles som en nærmest socialistisk indstillet samfundskritiker. Og det er meget at sige om en mand, der det meste af sit voksne liv var aktiv i det engelske liberale parti. Kun sygdom hindrede ham som ældre i at lade sig vælge til parlamentet som uafhængig konservativ – i stedet blev han adlet.

Bogen kan læses som (endnu) en god indføring i Keynes' økonomiske teori, og understregningen af et samfundskritisk aspekt i analysen er interessant og væsentligt, selv om Minsky nok går lidt for vidt.

Peter Erling Nielsen
Økonomisk Institut, Københavns Universitet

Nye danske bøger

Afgiftstyring af miljøbeskyttelsen. Indstilling fra udvalget vedr. støtte m.v. til gennemførelse af forureningsbegrænsende foranstaltninger, august 1975. København: Miljøministeriet, 1975. 71 pp.

NT 76-1001

Udvalget har tidligere afgivet betænkning om afskrivningsregler for miljøinvesteringer (se *NT* 1974, nr. 2) og om støtte i form af rentenedslag, statsgaranti og tilskud til miljø-

investeringer (se *NT* 75-2023). I nærværende betænkning behandles spørgsmålet om anvendelse af afgifter som styringsmiddel i forureningsbekæmpelsen og genanvendelsespolitikken. Udvalget tager afstand fra afgifter som styringsmiddel i forureningsbekæmpelsen, men vil ikke afvise, at de på enkelte områder efter nøje analyse kan anvendes som supplerende styringsmiddel i den fremtidige genanvendelsespolitik.

Betænkning for samfundsvidenskabelig basisuddannelse. Afgivet af det af undervisningsministeren den 20. marts 1975 nedsatte faglige udvalg. Roskilde: Roskilde Universitetscenter, 1975. 108 pp.

NT 76-1002

Det faglige udvalg for den samfundsvidenskabelige basisuddannelse, der nedsattes af undervisningsministeriet i foråret 1975, har udformet forslag om basisuddannelsens faglige indhold gennem en overordnet målbeskrivelse, fastsættelse af krav til projektarbejdet og detaljerede beskrivelser af en række kurser med tilhørende litteraturlister, der karakteriserer niveauet for og indholdet af de kurser, der foreslås. Desuden findes forslag om eksamensform og censorkorpsets sammensætning, organisation og beføjelser, ligesom udvalget har undersøgt og beskrevet mulighederne for med de nuværende ressourcer på universitetscentret at gennemføre udvalgets forslag. Udvalget var sammensat af repræsentanter for Roskilde universitetscenter og andre højere uddannelsesinstitutioner. To af de tre repræsentanter fra Roskilde universitetscenter har i vidt omfang afgivet mindretalsudtalelser.

Betænkning om udenlandske arbejderes sociale og samfundsmæssige tilpasning her i